

Seçili Ülkeler Üzerine Haftalık Menşe Ülke Bilgisi (MÜB) Güncellemesi**3 – 9 Mayıs 2025****İçindekiler**

Demokratik Kongo Cumhuriyeti.....	2
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	2
Medya	2
Araştırma Kurumları.....	3
Irak.....	4
Sivil Toplum Kuruluşları.....	4
Medya	4
İran	6
Sivil Toplum Kuruluşları.....	6
Medya	7
Orta Afrika Cumhuriyeti	9
Araştırma Kurumları.....	9
Somali	10
Devlet Kurumları	10
Sivil Toplum Kuruluşları.....	10
Medya	10
Sudan	12
Sivil Toplum Kuruluşları.....	12
Medya	12
Araştırma Kurumları.....	14

Demokratik Kongo Cumhuriyeti

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Kongolu mültecilerin sayısındaki artış karşısında UNHCR ve ortakları acil fon arıyor*, 6 Mayıs 2025:**

<https://www.unhcr.org/news/press-releases/unhcr-and-partners-urgently-seek-funding-congolese-refugee-numbers-soar>

Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde insani kriz kötüleşmeyi sürdürürken Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve 107 ortağı, komşu ülkelerdeki 1 milyondan fazla Kongolu mülteci ve sığınmacıyla yedi ülkenin yerel topluluklarından 1 milyondan fazla kişiye acil ve hayat kurtarıcı yardımlarını 2025 yılında da sürdürebilmek amacıyla 781 milyar Dolar fon çağrısında bulunmaktadır. Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki durum ışığında güncellenen Bölgesel Mülteci Müdahale Planı, ülkenin doğusundaki durumda yaşanan endişe verici kötüleşmeyi vurgulamaktadır. Doğu kesimindeki silahlı şiddet olaylarında yaşanan artış, Ocak 2025'ten bu yana toplulukları, bugüne kadar görülmemiş bir düzeyde yerinden etmeye devam etmektedir. Tükenen kaynaklar ve yakın zamanda yaşanan fon kesintileri, kritik önem taşıyan yardımın teminini ciddi şekilde kesintiye uğratmaktadır.

Günde binlerce mülteciyi cömertçe karşılayan komşu ülkeler, yeni gelişlerin temposu ve ölçeğiyle başa çıkmakta zorlanmaktadır. Ocak ayından bu yana, neredeyse 150,000 kişi Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nden kaçmıştır. Bu sayı, 2024 yılının tamamında ülkeden kaçan kişi sayısından fazladır. Çoğunluk (yaklaşık %95), Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin doğusundan kaçarak Burundi'ye ve Uganda'ya sığınırken, ülkenin batı kesimindeki topluluklar arası şiddet olaylarından kaçan 8,000 kişi Kongo Cumhuriyeti'ne gelmiştir. Demokratik Kongo Cumhuriyeti içerisinde yerinden edilme de daha önce görülmemiş düzeylere ulaşmıştır. 2024 yılının sonu itibarıyla, yaklaşık 7.8 milyon kişi yerinden edilerek bugüne kadar kaydedilen en yüksek sayıya ulaşmıştır.

Medya

- **Anadolu Ajansı (AA), *M23'le barış görüşmeleri sürüncemeye girerken Kongo'nun Güney Kivu bölgesinde çatışmalar sürüyor*, 5 Mayıs 2025:**

<https://www.aa.com.tr/en/africa/clashes-rage-in-dr-congo-s-south-kivu-as-peace-talks-with-m23-stall/3557572>

Katar'da devam eden barış görüşmelerine rağmen 5 Mayıs 2025 tarihinde, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin Güney Kivu bölgesinde çatışma bildirilmiştir. Görgü tanıkları, Kongo ordusu tarafından desteklenen bir grup gönüllünün, dağlık ve maden zengini Fizi bölgesinde, 23 Mart Hareketi (M23) grubuyla bağlantılı Twirwaneho ve Red Tabara isyancılarının saldırısına uğramıştır. Bölge sakini Mauridi Mtoca, Anadolu Ajansı'na şu ifadeleri aktarmıştır: "Burada Vatanseverler'e ve Kongo Silahlı Birliklerine saldıran Twirwaneho'ydu... Evleri yakıyorlar ve çatışmalar, sabah 6'dan beri devam ediyor."

Şiddet olayları, Kongo Devlet Başkanı Felix Tshisekedi'nin M23 isyancılarıyla müzakere masasına oturmayı kabul etmesiyle eş zamanlı olarak yaşanmıştır. Her iki taraftan delegeler, barış görüşmeleri için Doha'dadır. Her iki tarafın da ateşkes çağrısında bulunulan açıklamalar yayınlamasına rağmen Kuzey Kivu, Güney Kivu ve Ituri'de çatışmalar devam etmiş, M23 isyancıları çok sayıda kötü ele geçirmiştir. 4 Nisan 2025 tarihinde, M23 kuvvetleri, Kongo'nun doğusundaki Edward Nehri'nin batı kıyısında yer alan Lunyasenge kasabasının kontrolünü ele geçirmiştir. Çatışmada, yedi Kongo askeri dahil olmak üzere 17 kişi hayatını kaybetmiştir.

Araştırma Kurumları

- **Insecurity Insight, *Cinsel Şiddetin Bildirilmesi Aylık Haber Özeti - Nisan 2025, 9 Mayıs 2025:***

<https://reliefweb.int/report/sudan/reporting-sexual-violence-monthly-news-brief-april-2025>

24 Mart – 30 Nisan 2025 tarihleri arasında, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin çatışmalardan etkilenen bölgelerinde, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin görüldüğü bir dizi acımasız şiddet olayı yaşanmıştır. Güney Kivu'nun Kalehe bölgesinde silahlı adamlar, birkaç gün boyunca en az 13 kadını ve kız çocuğunu kaçırarak tecavüze maruz bırakmıştır. Kadınlardan biri öldürülmüş, bir diğeri ise tıbbi malzemelerin tükenmesi nedeniyle tedavi olamamıştır.

Minova Hastanesi, güvenlik durumu kötüleşirken bu tür vakalarda artış yaşandığını bildirmiştir. Ituri'nin Irumu bölgesinde, genç bir kadın ve iki yaşındaki çocuğu, kadının tecavüze direnmesi sonucu bir FARDC askeri tarafından vurularak öldürülmüştür. Olayın ardından söz konusu asker tutuklanmıştır. Kuzey Kivu'nun Goma bölgesinde, 23 Mart Hareketi (M23) isyancıları ile Wazalendo milisi arasında yaşanan şiddetli çatışmalar sırasında, tek bir gecede 72 tecavüzün kaydedilmesi ciddi endişelere yol açmıştır. Tshopo bölgesinde, yakın zamanda doğum yapan bir kadın, bir otobüs pususu sırasında Wazalendo üyesi olduğundan şüphelenilen kişiler tarafından soyulup küçük düşürülmüştür. Ek olarak, bilinmeyen bir konumda bir adam, Wazalendo milisleri tarafından zorla alıkonulmuş, soyulmuş ve dövülmüştür. Saldırının görüntüleri kaydedilmiştir. Bu olaylar, silahlı çatışmaların ve istikrarsızlığın devam ettiği bir ortamda şiddetin, cezasızlığın ve özellikle kadınlar ve kız çocukları olmak üzere sivilin hedef alınmasının ciddi endişelere yol açan düzeyde yaygın olduğunu ortaya koymaktadır

Irak

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Irak'ta Barışı Sağlama Merkezi (EPIC), *Irak Güvenlik ve İnsani İzleme (ISHM): 1 – 8 Mayıs 2025, 8 Mayıs 2025:***

<https://enablingpeace.org/ishm493/>

2 – 8 Mayıs 2025 tarihlerinde, Irak'ın birden fazla vilayetindeki çeşitli şiddet olayları yaşanmıştır. 2 Mayıs 2025 tarihinde, 10 yaşında bir çocuk, Enbar ve Ninova arasındaki çölde hayvan otlatırken kalıntı bir el yapımı patlayıcı cihazın (EYP) infilak etmesi sonucu hayatını kaybetmiştir. Aynı gün Kerkük'te, kimliği bilinmeyen saldırganlar, vilayet başkentinin dış kesimlerindeki bir evi el bombasıyla hedef alarak iki kişinin yaralanmasına ve evde hasara yol açmışlardır. 4 Mayıs 2025 tarihinde, Irak güvenlik kuvvetleri, Bağdat'ın Tarmiyah ilçesinde Irak-Şam İslam Devleti (İŞİD) militanı olduğundan şüphelenilen kişilerle çatışmıştır. Çatışmada bir militan ölüp iki militan yaralanırken bir Halk Seferberlik Güçleri (PMF) mensubu da yaralanmıştır. 7 Mayıs 2025 tarihinde, Bağdat'ın al-Husseiniyah ilçesinde otomatik silahların kullanıldığı ve birden fazla evin ateşe verildiği aşiret çatışmaları yaşanmıştır. Can kaybı bildirilmemiştir. Son olarak, 8 Mayıs 2025 tarihinde, Ninova'nın Wana ilçesi yakınında bir patlayıcı savaş kalıntısının infilak etmesi ikisi çocuk üç sivilin yaralanmasına yol açmıştır.

Medya

- **The New Arab, *Irak'ta af yasağı yürürlüğe girerken cezaevlerinin kapasitesi iki katına çıktı, 5 Mayıs 2025:***

<https://www.newarab.com/news/iraq-prisons-double-their-capacity-amnesty-law-introduced>

Irak'ın cezaevi sistemi, yeni bir genel af yasağının yürürlüğe girdiği bir dönemde ciddi bir aşırı kalabalıkla karşı karşıyadır. Yaklaşık 65.000 mahkûm, bu sayının yarısı için tasarlanmış tesislerde tutulmaktadır. Adalet Bakanı Khaled Shwani, reformların aşırı kalabalık düzeyini %300'ten %200'e düşürdüğünü, hedefin önümüzdeki yıl itibarıyla %100'e ulaşmak olduğunu belirtmiştir. Bu yük, sağlık hizmetlerini ve insan hakları koşullarını da etkilemiştir ve binlerce kişi, alanın kısıtlı olması nedeniyle kolluk kuvvetleri nezaretinde kalmaya devam etmektedir. Yolsuzluktan ya da savaş suçlarından hüküm giymiş mahkûmların da serbest bırakılmasına yol açabileceği nedeniyle eleştirilerin hedefi olan af yasağı kapsamında 2,100'den fazla mahkûm serbest bırakılmıştır. Irak, çoğu terör suçlarından olmak üzere yüzlerce yabancı vatandaşı da cezaevlerinde tutmaktadır. Söz konusu yabancı mahkûmların ülkelerine geri gönderilme çalışmaları ise devam etmektedir. İdamlar durdurulmuş ve Shwani, idam cezasının sadece en ciddi suçlar için kullanıldığını vurgulayarak sistemi savunmuştur.

- **Shafaq News, *Irak: Özgürlük endeksindeki hafif yükselişe rağmen gazeteciler için ölümcül bir ülke, 3 Mayıs 2025:***

<https://shafaq.com/en/Iraq/Iraq-A-deadly-place-for-journalists-despite-slight-freedom-index-rise>

Basın özgürlüğü küresel çapta bir kötüleşme gösterirken Irak, 2025 Basın Özgürlüğü Endeksi'nde 115. sıraya yükselerek hafif bir iyileşme gösterse de büyük sorunlar hala varlığını korumaktadır. Irak İnsan Hakları Stratejik Merkezi başkanı Fadel Al-Gharawi, 340 gazetecinin öldürüldüğü Irak'ın hala son 30 yıldır dünya çapında en çok gazeteci öldürülen ülke olduğunu belirtmiştir. Sansürün, kısıtlayıcı kanunların ve yasal yollarla misillemelerle karşılaşma korkusunun temel engeller olduğunu belirtmiştir. Al-Gharawi, hükümeti uzun süredir beklenen "Bilgiye Erişim Hakkı" kanununu yürürlüğe

koymaya ve şeffaflığı, hesap verebilirliği ve demokratik gelişimi desteklemek için gazetecilere yönelik daha güçlü koruma tedbirleri almaya çağırmıştır.

İran

Sivil Toplum Kuruluşları

- **IranWire, Varisheh Moradi'nin Ciddi Sağlık Sorunlarına Rağmen Tedaviye Erişimi Engellendi, 9 Mayıs 2025:**

<https://iranwire.com/en/women/141048-varisheh-moradi-denied-medical-care-despite-serious-health-issues/>

İran'ın Evin Cezaevi'nde tutulan Kürt siyasi mahkûm Varisheh Moradi'nin, omurgasıyla ilişkili ciddi sağlık sorunlarına ve sağ elinde hissizlik oluşmasına rağmen acilen ihtiyaç duyduğu tedaviye erişimi engellenmektedir. Hastaneye sevk edilmesinin ardından doktorların ameliyat olması gerektiğini belirmesine rağmen güvenlik kuruluşlarının baskısı altında olduğu bildirilen yetkililer, tedaviye erişimini engellemiştir. İdam cezalarını protesto etme amacıyla başladığı açlık grevi nedeniyle sağlık durumu daha da kötüleşmiştir. Kürdistan Özgür Yaşam Partisi (PJAK) ile bağlantılı olduğu iddiasıyla idam cezasına çarptırılan Moradi'nin duruşmasında savunma hakkının reddi gibi yasal düzensizlikler yaşanmıştır. Ağustos 2023'te kaçırılmış, işkenceye maruz bırakıldığı ve kadınlar koğuşuna sevk edilmeden önce hücre hapsinde tutulduğu bildirilmiştir. Moradi'nin vakası, İran'da devam eden siyasi baskıya ve tedaviye erişimin engellenmesine ilişkin endişelerin altını çizmektedir.

- **Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ), İran'ın gazetecilere yönelik müdahalesi kapsamında 6 medya direktörü hüküm giydi, 6 Mayıs 2025:**

<https://cpj.org/2025/05/6-media-executives-convicted-in-iran-amid-crackdown-on-journalists/>

ABD merkezli İnsan Hakları Aktivistleri Haber Ajansı'na (HRANA) göre 14 – 24 Nisan 2025 tarihleri arasında, İran'da altı medya kuruluşu direktörü ve kurucusu, siyasi-basın mahkemeleri tarafından hüküm giymiştir. Söz konusu hükümlerle hem özel hem de devlete ait basın organları hedef alınmıştır. Hüküm giyenler arasında, özel ve reform yanlısı *Shargh Daily* direktörü Mehdi Rahmain de bulunmaktadır ancak hangi suçlardan hüküm giydiği bilinmemektedir. Devlete ait *Fars Agency*'den bir direktör de gizli bilgi paylaşmaktan hüküm giyerken reform yanlısı gazete *Ebtekar*'ın direktörü dedikodu yayma suçlamasıyla karşı karşıya kalmıştır. Devletin resmi basın organı *İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı (IRNA)* direktörü ise hakaret, iftira ve yanlış haber yaymakla suçlanmıştır. Ek olarak, bağımsız platform *Eslahat News*'un direktörü de yanlış içerik yayınlamadan suçlanırken ekonomi odaklı haber sitesi *Nabze Bazaar*'ın direktörü ise yanlış, uydurma içerik yaymakla suçlanmıştır.

- **Hengaw İnsan Hakları Örgütü, Hengaw'ın İran'da kadın hakları ihlalleri üzerine aylık raporu — Nisan 2025, 5 Mayıs 2025:**

<https://hengaw.net/en/reports-and-statistics-1/2025/05/article-3>

Nisan 2025'te, Hengaw İnsan Hakları Örgütü, İran'da kadınlara karşı devlet şiddetinde ciddi bir tırmanışı belgelemiştir. Örgütün İstatistik ve Belgelendirme Merkezi'ne göre en az sekiz kadın aktivist tutuklanmış ve bir diğer sekiz kadın aktivist ise İran yargısı tarafından toplam 19 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. Bu gelişmeler, üçü uyuşturucu suçlarından biri cinayetten olmak üzere dört kadının idam edilmesi ve çeşitli eyaletlerde 31 kadın cinayetinin kaydedilmesiyle eş zamanlı olarak yaşanmıştır. Söz konusu kadın cinayetlerinin çoğunluğu, eşler ve babalar dahil olmak üzere yakın erkek akrabalar tarafından, genellikle aile içi anlaşmazlıklar, sözde “namus” gerekçeleriyle ya da kısırlık veya evlilik teklifinin reddedilmesi gibi sebeplerle işlenmiştir. En çok etkilenen eyaletleri arasında Tahran, Kirmanşah ve Mazenderan yer almaktadır. Hengaw, bu eylemlerin topluma işlemiş ataerkil normları ve kurumsallaşmış kadın düşmanlığını yansıttığını, bu iki unsurun İran'ın hukuki ve kültürel çerçeveleri

tarafından desteklendiğini vurgulamıştır. Örgüt, İran İslam Cumhuriyeti'ni toplumsal cinsiyete dayalı soykırımın yaşandığı devletler arasında sınıflandırmakta, bunun sebebi olarak kadın haklarını ve kamusal hayata katılımlarını bastırmaya yönelik sistematik girişimleri belirtmektedir. Hengaw, uluslararası topluma toplumsal cinsiyete dayalı bir insanlık suçu olarak tanıma ve İran devletini, kadınlara yönelik ayrımcı ve şiddet içeren uygulamaları karşısında sorumlu tutmaya çağırmıştır.

Medya

- **Middle East Eye, İran basın özeti: İran, başörtüsü baskısı kapsamında telefonları takip ediyor, 8 Mayıs 2025:**

<https://www.middleeasteye.net/news/iranian-press-review-tehran-uses-phone-tracking-hijab-crackdown>

İran'ın zorunlu baş örtüsü kanunlarını yeniden zorla uygulamaya başlamasıyla, özellikle de Tahran, Şiraz, Reşt ve İsfahan gibi büyükşehirlerdeki kadınların telefonlarına uyarı mesajı gönderilmesinin ardından takip faaliyetleri yeniden baş göstermiştir. Sokak kameraları ve cep telefonlarının takip edilmesi gibi izleme teknolojilerinin kullanımını da içerdiği bildirilen bu tedbirler, mahremiyete ve yurttaş özgürlüklerine dair ciddi endişelere yol açmıştır. *Shargh Daily* devletin bu hamlesini kınamış, açık bir yasal çerçevenin mevcut olmadığını vurgulayarak ortaya çıkabilecek yasal ve sosyal sonuçlara dair uyarıda bulunmuştur. Cumhurbaşkanı Mesud Pezeşkiyan yönetimi bu gelişmelerde bir rolü olduğunu inkâr etse de kanunlara uyulmamasının sonuçları olacağı uyarısında da bulunmaktadır. Hukuk alanında çalışan bilim insanı Mohsen Borhani, devletin bu hamlelerinin ardında siyasi nedenler yattığı, seçimlerdeki yenilgilerinden memnun olmayan katı görüşlü hiziplerin başörtüsü sorunu, mevcut hükümetin daha sert uygulamalara yanaşmayan duruşu karşısında koz olarak kullandığı görüşündedir. Bu gelişmeler, Mahsa Amini'nin polis nezaretinde ölmesinin ardından ülke çapında patlak veren, siyaset ve sosyal yaşam alanlarında sistematik reformların talep edildiği daha geniş çaplı bir harekete dönüşen 2022 protestolarını takip etmektedir.

- **Iran International, Yargı, İran'ın gözaltı tesislerinde din adamlarını, paramiliter savaşçıları kullandığını söylüyor, 6 Mayıs 2025:**

<https://www.iranintl.com/en/202505061493>

İran yargı erki Gholamhossein Mohseni Ejei, 2022'nin "Kadın, Yaşam, Özgürlük" protestoları sırasında, içlerinde çocuklar ve öğrencilerin de bulunduğu tutuklulara ideolojik rehberlik sağlamaları üzere din adamlarının ve Besic paramiliter grubunun üyelerinin gözaltı tesislerinde görevlendirildiğini açıklamıştır. Mahsa Amini'nin polis nezaretinde hayatını kaybetmesiyle tetiklenen protestolar, toplumun çeşitli kesimlerinden kişilere karşı 90,000 civarında davaya yol açmıştır. Ejei, şiddet eylemleriyle suçlanan kişilerin yargı süreçleri yasal kanallar aracılığıyla yürütülürken yabancı unsurların ayaklanmalardan faydalanmasını engellemek amacıyla ilahiyat okulları ve eğitimcileri gibi yargı dışı aktörlerin sürece dahil olduğunu belirtmiştir. İnsan hakları grupları, protestolarla bağlantılı binlerce gözaltı ve en az sekiz idam yaşandığını bildirmektedir.

- **Kürt İnsan Hakları Ağı (KRHN), İran, gizlice idam edilen Kürt siyasi mahkûmun ölüm belgesini haftalar sonra verdi, 6 Mayıs 2025:**

<https://kurdistanhumanrights.org/en/news/2025/05/06/iran-issues-death-certificate-weeks-after-secret-execution-of-kurdish-political-prisoner>

Mayıs 2025'in başında, Batı Azerbaycan Eyaleti Çaldıran Nüfus Müdürlüğü, Kürt siyasi mahkûm Hamid Hosseinnezhad Heidaranlou'nun ölüm belgesini vererek 19 Nisan 2025 tarihinde Urumiye'de idam

edildiğini doğrulamıştır. Kürt İnsan Hakları Ağı (KRHN) tarafından elde edilen bu resmî belge, Heidaranolou'nun ailesini Tahran'da idam edildiği yönünde bilgilendiren yargı makamlarının sözlü iddialarıyla çelişmektedir. Bu gelişmenin öncesinde KHRN, Heidaranolou'nun gizlice idam edildiğini ve naaşının, İstihbarat Bakanlığı tarafından bilinmeyen bir konuma gömüldüğünü bildirmiştir. Hosseinnezhad Heidaranolou, idam edilmeden önce hücre hapsine alınmış ve avukatı, idamının 18 Nisan 2025 tarihinde infaz edileceği yönünde bilgilendirilmiştir. Ailesinin oturma eylemi düzenlemesi ve uluslararası camianın endişelerini ifade etmesinin ardından Heidaranolou, 18 Nisan 2025 tarihinde ailesiyle kısa bir görüşme gerçekleştirmiştir. Ancak, bu görüşmenin gerçekliği sorgulanmaktadır. Buna rağmen, idam ertesi sabah emniyet ve yargı yetkililerinin huzurunda infaz edilmiştir. Aynı gün, Urumiye Merkez Cezaevi müdürü, idamın askıya alındığını belirterek aileyi yanlış bilgilendirmiştir. Bu vaka, İran'da şeffaflığa, adil yargıya ve siyasi mahkumların gördüğü muameleye yönelik varlığını koruyan endişeleri vurgulamaktadır.

Orta Afrika Cumhuriyeti

Araştırma Kurumları

- Insecurity Insight, *Cinsel Şiddetin Bildirilmesi Aylık Haber Özeti - Nisan 2025, 9 Mayıs 2025:*

<https://reliefweb.int/report/sudan/reporting-sexual-violence-monthly-news-brief-april-2025>

Insecurity Insight, 1 Ocak – 28 Şubat 2025 tarihleri arasında, 14 ülke ve bölgede kamuoyuna yansıyan 42 çatışmayla bağlantılı cinsel şiddet vakasını belgelemiştir. Bu olayların neredeyse yarısı, Orta Afrika Cumhuriyeti’nde faaliyet gösteren Wagner grubunun üyeleri dahil olmak üzere devlet dışı silahlı gruplara atfedilmiştir.

Somali

Devlet Kurumları

- **Amerika Birleşik Devletleri Afrika Komutanlığı (AFRICOM), ABD Kuvvetleri, IŞİD-Somali'yi Hedef Alan Bir Saldırı Gerçekleştirdi, 4 Mayıs 2025:**

<https://www.africom.mil/pressrelease/35812/us-forces-conduct-strike-targeting-isis-somalia>

4 Mayıs 2025 tarihinde, Amerika Birleşik Devletleri Afrika Komutanlığı (AFRICOM), Federal Somali Hükümeti ile iş birliği içerisinde Somali'nin kuzeybatısındaki Golis Dağları'nda Irak-Şam İslam Devleti (İŞİD) – Somali'yi hedef alan bir hava saldırısı gerçekleştirmiştir. Operasyon, örgütün ABD'nin yurt dışındaki kuvvetlerine, vatandaşlarına ve varlıklarına yönelik saldırı planlama ve düzenleme kapasitesini baltalamak amacıyla devam eden çalışmaların bir parçasıdır. AFRICOM, IŞİD-Somali'nin ABD personeline yönelik tehdit oluşturma isteği ve kapasitesi sergilediğini vurgulamıştır. Söz konusu saldırı Somali makamları ve silahlı kuvvetler arasında devam eden iş birliğini gözler önüne sererken kullanılan birlik ve varlık sayısı gibi operasyonel detaylar, operasyon güvenliğini sağlamak adına gizli tutulmaktadır.

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Somalili Gazeteciler Ulusal Birliği (NUSOJ), Medyanın Durumu Raporu – Hesap Verebilirliği Sağlamadan Baskı: Somali'de Basın Özgürlüğüne Karşı Dinmek Bilmeyen Savaş, 5 Mayıs 2025:**

<https://nuso.org/wp-content/uploads/2025/05/State-of-the-Media-Report-3-May.pdf>

2024 yılında Somali, basın özgürlüğü ve bilgiye erişime dair ciddi endişelere yol açan bir dizi gelişmeye tanıklık etmiştir. Bu gelişmeler arasında anayasal düzenlemeler, yeni yasa hazırlığı girişimleri ve bir idari yönerge yer almaktadır. Söz konusu gelişmelerin hepsi, gazetecilerin çalışma alanının ve halkın bilgi alma hakkının kısıtlanmasına dair işaretlerdir. Bu tedbirler ilk olarak yönetimi ve millî güvenliği güçlendirme girişimleri olarak gösterilmiş olsa da medya çalışanları, sivil toplum örgütleri ve insan hakları savunucuları tarafından temel özgürlükleri baltalayabilecekleri ve basın özgürlüğü için daha kısıtlayıcı bir ortam oluşturabilecekleri yönünde ciddi şekilde eleştirilmiştir.

Somalili Gazeteciler Birliği (NUSOJ), Somali'de halihazırda ifade özgürlüğünü kısıtlayan baskıcı düzenlemeler barındıran mevcut yasal çerçeve karşısında alarm vermiştir. NUSOJ, Anayasaya dahil edilmelerinin bu kısıtlamalara anayasal meşruiyet kazandıracağı, baskının ülkenin en yüksek yasal makamıyla bir bütün haline geleceği uyarısında bulunmuştur. Böyle bir hamle, özellikle de Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin ifade özgürlüğünü güvence altına alan 19. Maddesi olmak üzere Somali'nin uluslararası insan hakları yükümlülükleriyle doğrudan çelişecektir.

Medya

- **Somaliland Standard, Somali hükümeti, Hiiraan bölgesindeki saldırılarda 50 Eş-Şebab savaşçısının öldürüldüğünü doğruladı, 4 Mayıs 2025:**

<https://somalilandstandard.com/somali-govt-confirms-killing-50-al-shabab-fighters-in-attacks-in-hiiraan-region/>

Somali Savunma Bakanlığı, geçtiğimiz günlerde Hiiraan ve Orta Şabel bölgeleri arasındaki sınırda yaşanan çatışmalarda üst düzey isimler dahil olmak üzere 50'den fazla Eş-Şebab militanının öldürüldüğünü doğrulamıştır. Yerel savunma kuvvetlerinin desteklediği Somali Silahlı Kuvvetleri (SNA), militan örgütün koordineli saldırılarını başarıyla geri püskürtmüştür. Önceden planlanan operasyonda,

yakınlardaki ormanlık alanlarda önceki çatışmalarda öldürülen 20 savaşçıya ek olarak 30'dan fazla militanın naaşı ele geçirilmiştir. Çatışmalar, Muqliga Ali, CeelHareeri, Hareeri Madobe ve Garas Magan'ın da aralarında yer aldığı kilit yerleşim yerlerinde yaşanmıştır. Somali kuvvetlerinin, Eş-Şebab'ı zayıflatmaya yönelik operasyonlarını sürdürmesiyle bu bölgeler, son haftalarda askeri faaliyetlerin yoğunlaşmasına tanıklık etmiştir. Bakanlık, ortak operasyonların etkililiğini vurgulamış, milli ve yerel kuvvetlerin ayaklanmayla mücadelede kurduğu iş birliğini övmüştür.

- **Garowe Online, Eş-Şebab, Somali'nin merkezinde yaşanan yoğun çatışmada savaşçıları kaybetti, 3 Mayıs 2025:**

<https://www.garoweonline.com/en/news/somalia/al-shabaab-loses-fighters-in-a-heavy-battle-in-central-somalia>

23 Mayıs 2025 tarihinde, Hiiraan bölgesinde yaşanan yoğun bir çatışmanın ardından Somali Silahlı Kuvvetleri (SNA), Eş-Şebab militanlarına karşı ciddi kazanımlar edindiğini açıklamıştır. Devlet medyasına ve Savunma Bakanı Ahmed Moalim Fiqi'ye göre kili liderler dahil olmak üzere 30'dan fazla militan öldürülmüş ve son bir taarruza hazırlanan Somali kuvvetleri stratejik konumların kontrolünü kazanmıştır. Bu operasyon, Eş-Şebab'ın birden fazla cephede geri püskürtüldüğü beş aylık bir hareketin bir parçasıdır.

Hükümet ayrıca, 300'den fazla dini alimle iş birliği kurarak şiddetli aşırılıkçılıkla mücadele girişimlerini yoğunlaştırmış ve Eş-Şebab'la bağlantılı 250'den fazla banka hesabının ve 70 mobil para şirketinin kapatılmasıyla örgütün finansman ağlarını hedef almıştır. Cumhurbaşkanı Hasan Şeyh Mahmud, geçtiğimiz günlerde Somali içinde yaşanan silah akışını, Aden Körfezi üzerinden silah kaçakçılığı yapmakla suçladığı Yemenli Husilere atfetmiştir. Husiler, henüz bu iddiaları yanıtlamamıştır.

Sudan

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF), *RSF Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi 2025: Ekonomik kırılganlık, basın özgürlüğüne karşı başta gelen tehditlerden, Mayıs 2025:***

<https://rsf.org/en/rsf-world-press-freedom-index-2025-economic-fragility-leading-threat-press-freedom>

Gazetecilere yönelik saldırılar genellikle manşetlere taşınsa da ekonomik baskı da basın özgürlüğüne karşı daha az dikkat çeken ancak bir o kadar ciddi bir tehdit haline gelmektedir. 2025 yılında, Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF), gazetecilik için ekonomik koşulların kritik bir düşüş gösterdiğini belirterek dünya çapında basın özgürlüğü durumunu ilk defa “zor durumda” olarak tanımlamıştır.

Sudan’ın, RSF Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi’ndeki sıralaması endişe verici bir eğilime işaret etmektedir. 2024 yılında 149. sırada yer alan ülke, 180 ülke içerisinde 156. sıraya düşmüştür. 175. sırada yer aldığı El Beşir rejimine kıyasla daha iyi bir konumda olsa da özellikle de 2021 askeri darbesinin ardından durum hala iç karartıcıdır. Sudan’da gazeteciler sadece tehditle ve şiddetle karşı karşıya kalmamakta, ayrıca maddi açıdan hayatta kalma mücadelesi vermektedir. Bu durum, bağımsız basının faaliyetlerini sürdürmesini daha da zorlaştırmaktadır.

Medya

- **Sudan Tribune, *Omdurman’daki RSF saldırılarında, insansız hava aracı saldırılarında ölen çocuklar dahil olmak üzere 8 sivil hayatını kaybetti, 8 Mayıs 2025:***

<https://sudantribune.com/article300664/>

8 Mayıs 2025 tarihinde, Sudan’ın Omdurman kentinin batısında düzenlenen ve Hızlı Destek Güçleri’ne (RSF) atfedilen saldırılarda, aralarında üç çocuğun bulunduğu en az sekiz sivil hayatını kaybetmiştir. Yerel kaynaklara ve medya yetkililerine göre beş kişi, RSF’nin evlere düzenlediği baskınlar sırasında vurulurken ayrı bir insansız hava aracı saldırısının bir evi vurması sonucu üç çocuk ölürken dört kişi yaralanmıştır. Bu saldırılar, Sudan ordusunun stratejik önem taşıyan Omdurman-Bara otoyolundaki RSF mevzilerine doğru ilerleme kaydetmesiyle eş zamanlı olarak yaşanmıştır.

Acil durum müdahale ekiplerinin bildirdiği üzere RSF, devam eden ev basma vakaları nedeniyle sivilin ciddi düzeyde gıda ve temiz su sıkıntısı yaşadığı Dar es Salam ve Al-Muwallih de dahil olmak üzere birden fazla mahallede yaygın ihlaller işlemiştir. Sudan Doktorlar Ağı, yoğun nüfuslu bölgelerin kasıtlı olarak hedef alındığını belirttiği saldırıları kınayarak bu saldırıların, özellikle de kadınlar ve çocuklar için sonuçları doğrultusunda uluslararası insani hukukun ihlalini teşkil ettiğini belirtmiştir.

- **Africa News, *Port Sudan, paramiliter grup RSF saldırıları nedeniyle elektriksiz kaldı, 6 Mayıs 2025:***

<https://www.africanews.com/2025/05/06/paramilitary-rsf-attacks-leave-port-sudan-without-power/>

27 Mayıs tarihinde, Hızlı Destek Güçleri (RSF), Port Sudan’a bir dizi insansız hava aracı saldırısı düzenleyerek bir elektrik santrali, havalimanı, ordu üssü ve yakıt deposu dahil olmak üzere kritik altyapı unsurlarını hedef alarak şehir çapında elektrik kesintisine yol açmıştır. Art arda üç gün devam eden saldırılar, ordu merkez Sudan’ın kontrolünü ele geçirirken RSF’nin kara saldırılarından insansız hava aracı saldırılarına yönelerek strateji değişikliğine gittiğini göstermektedir. Saldırıların sivil hayatını kesintiye uğratmış, Birleşmiş Milletler’i yardım uçuşlarını askıya almak zorunda bırakmış ve önceden güvenli bir sığınak olarak görülen şehirde kötüleşen insani koşullara ilişkin endişelere yol açmıştır.

Sudan Enformasyon Bakanı, Birleşik Arap Emirlikleri'ni RSF'yi silahlandırmakla suçlamaktadır. Birleşik Arap Emirlikleri, bu suçlamayı reddetmektedir. Yeniden baş gösteren şiddet olaylar, halihazırda toplu yerinden edilmelerle ve altyapının çöküşüyle mücadele etmeye çalışan ülkede derin bir krize yol açma tehdidi oluşturmaktadır.

- **Daily Nation, Sudan'da savaş: Şiddet, Darfur bölgesindeki Zamzam kampını tamamen ele geçirdi, 5 Mayıs 2025:**

<https://nation.africa/africa/news/sudan-war-violence-engulfs-zamzam-camp-in-darfur-region-5028520>

Üçüncü yılına giren Sudan iç savaşı, etnik şiddet, kıtlık ve toplu yerinden edilme dahil olmak üzere ciddi insani sonuçlara yol açmıştır. Nisan 2025'te, Hızlı Destek Güçleri (RSF) Darfur'daki Zamzam yerinden edilme kampına saldırarak en az 300 kişiyi öldürmüş ve 400,000 civarında kişinin yerinden edilmesine yol açmıştır. Görgü tanıkları, saldırılar sırasında yağmalama, yakma ve hava bombardımanlarının yaşandığını bildirmiştir. RSF'nin Zamzam kampını ele geçirmesi, özellikle de kontrolü altında olmayan son büyükşehir El Faşir çevresi olmak üzere Darfur'da kontrolü sağlamaya yönelik geniş çaplı girişimlerinin bir parçasıdır. RSF, sivilleri hedef aldığını inkâr etse de insani yardım grupları, halihazırda kıtlıkla karşı karşıya olan hassas nüfus grubunun kasıtlı olarak hedef alındığını belirttikleri saldırıyı kınayarak krizin kötüleştiğini ve derhal uluslararası müdahaleye ihtiyaç duyulduğunu vurgulamıştır.

- **Sudan Tribune, Sudan gazeteciler sendikası, iki yıllık iç savaşta 31 kişinin öldürüldüğünü ve 550'den fazla ihlal yaşandığını bildiriyor, 3 Mayıs 2025:**

<https://sudantribune.com/article300473/>

Sudan Gazeteciler Sendikası, 3 Mayıs 2025 tarihinde, ülkede iki yıl önce patlak veren iç savaşta medya çalışanlarına karşı 556 ihlal yaşandığını bildirmiştir. Bu ihlaller arasında 31 gazeteci ve medya çalışanının ölümü de yer almaktadır. Bu ölümlerin başlıca sebebi suikastlar ve doğrudan bombardımanlardır. Ek olarak, en az 239 gazeteci tutuklanmış ya da gözaltına alınmıştır. Çok sayıda gazeteci ise fiziksel istismara, tacize ve tehditlere maruz bırakılmıştır. Sendika, basın özgürlüğünde ve çalışma koşullarında yaşanan ciddi kötüleşmeyi vurgularken pek çok gazetecinin yerinden edildiğini, işini kaybettiğini ya da aşırı kısıtlamalar altında çalıştığını belirtmiştir. 1,000'den fazla gazeteci işsiz kalmıştır ve bir kısmı maaşlarının sadece belli bir bölümü alabilmekte ya da tazminat alamadan emekli olmaya zorlanmaktadır. Ülkeden kaçan 500'den fazla gazeteci, sürgünde yasal ve mesleki zorluklarla karşılaşmaktadır. Sendika, bağımsızlığın sağlanması ve basın özgürlüğünün korunması için gazetecilerin hedef alınmasının sonlandırılması, ihlallere yönelik hesap verebilirlik ve medya ortamının yeniden yapılandırılması çağrısında bulunmuştur.

- **Anadolu Ajansı (AA), Sudan'ın Al-Nahud saldırılarında ölü sayısı 300'e çıktı: Hak komisyonu, 3 Mayıs 2025:**

<https://www.aa.com.tr/en/africa/death-toll-in-sudan-s-al-nahud-attacks-rises-to-300-rights-commission-/3556005>

24 Mayıs 2025 tarihinde, Sudan Ulusal İnsan Hakları Komisyonu, aralarında 21 çocuk ve 15 kadının da yer aldığı en az 300 sivilin, Hızlı Destek Güçleri'nin Batı Kordofan'ın Al-Nahud bölgesini hedef alan saldırısında hayatını kaybettiğini bildirmiştir. Komisyon, RSF'yi doğrudan hedef alma, infaz ve öldürme eylemleri nedeniyle kınayarak bölge sakinlerinin kaçmasını ya da yardımların ulaşmasını engelleyen mevcut kuşatma nedeniyle ölü sayısının yükselebileceği uyarısında bulunmuştur.

RSF'nin ayrıca, tıbbi malzemeleri, pazar alanlarını ve yerel hastaneleri yağmaladığı da bildirilmiştir. RSF, Al-Nahud'un kontrolünü tamamen ele geçirdiğini ve ordunun 18. Piyade Tümeni üssünü ele geçirdiğini iddia etse de sivil can kayıpları üzerine yorumda bulunmamıştır. Şehir, Temmuz 2024'ten bu yana Batı Kordofan'ın geçici başkentliğini yapmıştır. Bu saldırı, Nisan 2023'te başlayarak 200,000'den fazla kişinin ölümüne ve 15 milyon kişinin yerinden edilmesine yol açan iç savaşın bir parçasıdır. Bazı kaynaklar, ölüm sayısının 130,000'e ulaştığını öngörmektedir.

Araştırma Kurumları

- **Savaş Çalışmaları Enstitüsü (ISW), Afrika Dosyası, 8 Mayıs 2025: Port Sudan'a RSF İnsansız Hava Aracı Saldırısı; İran, Afrika'ya Rejim Güvenliği İhraç Ediyor; Burkina Faso Ek Ortaklar Arıyor, 9 Mayıs 2025:**

<https://www.understandingwar.org/backgrounder/africa-file-may-8-2025-rsf-drone-strikes-port-sudan-iran-exports-regime-security-africa>

Yakın zamanda Port Sudan'ı hedef alan Hızlı Destek Güçleri (RSF) insansız hava aracı saldırıları, kritik altyapı unsurlarını hedef alarak Sudan Silahlı Kuvvetleri (SAF) ilerleyişini sekteye uğratmaya yönelik operasyonun bir parçasıdır. Bu stratejiyle SAF'ın lojistik ve yönetim kapasitelerinin zayıflatılarak, özellikle RSF kontrolündeki batı Sudan'da olmak üzere karşı saldırı düzenleme kabiliyetinin baltalanması amaçlanmaktadır. 2024 yılının sonundan bu yana RSF, Merowe Barajı, Dongola Havalimanı ve Atbara Havalimanı'na yönelik tekrar eden saldırılar dahil olmak üzere kuzey Sudan'da kilit önem taşıyan ordu ve altyapı alanlarına yaklaşık 50 insansız hava aracı saldırısı düzenlemiştir. Bu saldırılar, Sudan'ın toprak bütünlüğünü parçalama ve RSF'nin belirli bölgelerde kontrolünü güçlendirme girişimlerinin bir parçasıdır.

Yasal Uyarı:

Mevcut derleme, seçili ülkelerin vatandaşlarına yönelik mülteci statüsü belirlemeye ilişkin hususlarda UNHCR Türkiye tarafından toplanan menşe ülke bilgilerini (MÜB) derlemektedir.

Derleme kamuya açık bilgilere, çalışmalara ve yorumlara dayanmaktadır. Derleme açıklayıcı nitelikte olmakla birlikte ne kamuya açık alanda mevcut olan bilgilerin tamamını kapsamakta ne de insan hakları koşullarına ilişkin genel bir rapor olması amaçlanmaktadır. Rapor, herhangi bir bireysel mülteci talebinin esasları konusunda nihai değildir. Tüm kaynaklar alıntılanmış ve tamamıyla referans verilmiştir. Kullanıcılar alıntı yapılan belgelerin tam metnine bakmalı ve bireysel başvurulardan kaynaklanan belirli araştırma konularına atıfta bulunarak kaynak materyalin güvenilirliğini, ilgililiğini ve güncelliğini değerlendirmelidir.